Královna ze Sáby a další ženy kolem Šalomouna

Původ materiálu
Lenka Ridzoňová
Pořadí v lekci
24

Téma

Odkud máš svou moudrost, Šalomoune?

Cíl

Děti přemýšlejí nad nebezpečím oslepení vlastní mocí a slávou.

Platí úsloví „komu bylo hodně dáno, ten sám hodně rozdává“?

Pro učitele

Biblický text: 1Kr 10,1–13 (2Pa 9)

Výkladové poznámky

Královna ze Sáby. Snad z oblasti dnešního Jemenu, přichází po souši s karavanou velbloudů, přináší mnoho darů (zlato, vonné masti, koření, drahokamy). Přijíždí do Jeruzaléma, protože se doslechla o Šalomounově moudrosti a slávě. Je jednou z postav „zvenčí“, která vidí, rozpoznává Hospodinovo působení.

Biblický příběh o královně ze Sáby stál u zrodu rozsáhlé ústní i psané tradice v různých zemích, různých tradicích i náboženstvích. Tak se stalo i to, že jestli je teď někde královna ze Sáby „doma“, tak v Etiopii. Prý pocházela odtud, vypráví o ní oficiální, státní legenda, a nikomu nevadí, že byla sepsána až ve 14. století. Podle této legendy královna přijela do Jeruzaléma za Šalomounem a počala s ním syna, který se pak narodil až zpátky doma v Etiopii, později to byl král Menelik I., zakladatel etiopské dynastie. Takže tam najdeme potomky judského krále, odtud pochází etiopský lev, který býval v etiopských chrámech i na etiopské vlajce. Tolik jedna z legend… Podle jiné tradice je královna také předobrazem milé, o které se píše v písni Šalomounově (Píseň písní).

Velbloudi dokážou urazit až 2000 km, z vlastní zásoby vody 100 litrů dokážou žít i týden; ideální zvíře do pouště.

Cesta královny na velbloudech mohla trvat nejméně 45 dní.

Šalomoun. Syn krále Davida a Batšeby. Jeho nástup na trůn nebyl snadný, v rodině se bojovalo o moc. Jako mladému se mu zjevil Hospodin a ptal se, co si přeje. Král prosil o moudrost a dostal ji v míře vrchovaté. S prosbou o radu k němu přicházejí – aspoň ze začátku jeho vlády – i obyčejní lidé. Znáte možná drsný příběh o ženách, které se hádají o živé dítě, a Šalomoun je chce nechat rozpůlit. Král je moudrý, bohatý, mocný, zbožný, postavil královské paláce i chrám Hospodinův. Země vzkvétá. Stavby jsou však velmi nákladné, provoz paláce také. Ženy, kterými se obklopuje, jsou často jiné víry, přinášejí s sebou i své náboženství. Šalomoun postupně na Hospodina zapomíná víc a víc. Buduje modlářská návrší apod.

Šalomouna postupně moc oslepí. Za jeho následovníka se nepevné království rozpadá. Šalomounovy nároky byly velké, stavby paláců i provoz dvora a harémů stály hodně peněz, král zvyšoval daně víc a víc. Za Šalomounovým nástupcem Rechabeámem přišla delegace lidu s prosbou, aby jim bylo na daních uleveno; král se rozhodl naopak… Severní část země se odtrhla; po Šalomounovi už sledujeme vedle sebe příběh judského, jižního království, a severního Izraele.

Další ženy kolem Šalomouna (1Kr 11,1–13). Je popisován jejich negativní vliv; jsou cizinky, které si s sebou přinášejí svou víru a náboženské zvyky, odkloní srdce Šalomounovo od Hospodina.

Odkazy

Linden, Nico ter. *Povídá se… O soudcích a králích.* Praha: EMAN, 2018. ISBN 978-80-88060-14-7.

Fingerland, Jan. *Hebrejky. Biblické matky, démonky, královny i milenky.* Praha: Pražské příběhy s.r.o., 2022. ISBN 978-80-908735-0-6.

Balabán, Milan. *Jímavé portréty biblických žen: Milovnice, trpitelky, bojovnice i kněžky noci.* Praha: Kalich, 2021, s. 28. ISBN 978-80-7017-291-9.

Království se rozděluje. Z *Dál přece nejdeme sami: Od Samuele k Šalamounovi.*

Die Königin von Saba. (www.allesumdiekinderkirche.de)

Pro děti

Předškoláci

Zazpíváme píseň *Moudrost mi, Pane, dávej*. Naučíme se ji zpaměti.

Rozhovor o moudrosti

Chystám se jít ven a vidím, že se nebe hodně zatáhlo… Co mě napadne? (bude pršet; vezmu si deštník…)

Přes noc napadl sníh, mám radost, že je bílo… co si vezmu na sebe?

Pojedeme na výlet, víme, v kolik hodin jede vlak… co si musíme pohlídat?

Vymyslete další otázky, hádanky…

Vyzvěte děti, aby samy vymýšlely hádanky pro sebe navzájem.

Vyprávění

Písničku „Moudrost mi, Pane, dávej“ složil král Šalomoun. Věděl, že jako král se potřebuje často o něčem rozhodovat, lidi za ním chodili, když se o něco hádali, chtěl je spravedlivě rozsoudit.

Pán Bůh se ho ve snu zeptal, co by si nejvíc přál. A Šalomoun řekl, že je to právě to, aby si věděl s věcmi rady.

Opravdu byl král moudrý, rozhodoval spravedlivě. To se o něm vědělo dokonce i daleko za hranicemi jeho království.

Doslechla se o tom jedna bohatá královna z docela daleké země, ze Sáby. Chtěla tohoto moudrého krále poznat, tak se za ním vypravila.

Na královskou návštěvu nemůžete jet jen tak s prázdnou, naložila tedy na velbloudy spoustu různých darů – drahé masti, koření, zlato a drahokamy – a karavana se rozjela na sever směr Jeruzalém.

Král Šalomoun měl z návštěvy radost, ukázal královně svůj palác i chrám, zasedli k hostině. Královna byla nadšená. Začala pak Šalomounovi dávat složité hádanky. A on na všechno znal odpověď.

„Šalomoune, doslechla jsem se toho o tobě už dříve dost, ale nechtělo se mi tomu věřit. Proto jsme přijela. Teď vidím, že to, co jsem slyšela, je pravda. Ale víš, Šalomoune, ty si to možná

neuvědomuješ, víš něco o Pánu Bohu už od dětství. Ale já to vidím takhle z odstupu a musím ti to říct: ty tu moudrost nemáš jenom ze sebe. Tobě to dává do srdce Pán Bůh.“

Šalomoun si vzpomněl, že se někdy dávno modlil tou písničkou: Moudrost mi, Pane, dávej.

Byl rád a vlastně se docela divil, že mu to přišla připomenout bohatá královna odněkud z ciziny.

Akce: S dětmi můžeme zkusit obléci se do kostýmů, královské šaty by mohly potěšit zvláště holčičky; sehrát scénku nebo vytvořit živý obraz.

Pomůcky: Kostýmy (barevné šátky, hezké látky); píseň *Moudrost mi, Pane, dávej*.

Hra: Vyzkoušejte velbloudí chůzi – velbloudi chodí vždy oběma nohama na jedné a pak na druhé straně. Velbloudovití jsou jedinou čeledí podřádu mozolnatci. Zahrnuje velbloudy, lamy a vikuně. Pro velbloudovité je typická jejich zvláštní chůze, tzv. mimochod, kdy se současně pohybuje přední i zadní končetina na jedné straně, a tím je jejich chůze kymácivá (wikipedie). Můžete vyzkoušet chození po čtyřech nebo „mimochodnou chůzi lidskou“ – obdoba mimochodného kroku se výjimečně objevuje i u člověka, který při chůzi pohybuje dopředu levou nohou zároveň s levou ruku a pravou nohou současně s pravou rukou.

Mladší školní děti

Vyprávění

Šalomoun je velký král. Všechny převyšuje bohatstvím i moudrostí. Vypráví se o něm široko daleko. Vypráví se – také – o tom, kdo mu moudrost vložil do srdce. Doteď zpíváme Šalomounovu písničku „Moudrost mi, Pane, dávej“. S prosbou o radu k němu přicházejí – aspoň ze začátku – i obyčejní lidé. Znáte možná drsný příběh o ženách, které se hádají o živé dítě… Vybudoval Jeruzalém, jsou zde paláce, do daleka září nový chrám.

O Šalomounovi se doslechne královna z daleké Sáby, snad z oblasti dnešního Jemenu. Doslechne se nejen o Šalomounovi, ale i Hospodinu. S velkým doprovodem, s mnoha dary se přijíždí podívat. Co a jak královna v Jeruzalémě uvidí? Bude král mluvit hlavně o sobě a svých schopnostech, slávě, ukáže jí své bohatství, nebo královně a jejímu doprovodu řekne taky něco o Pánu Bohu? Šalomoun může být svědkem, ukazatelem.

Král Šalomoun byl nejen stavitel, ale i básník, v Bibli můžeme číst několik žalmů nadepsaných jeho jménem. V jednom z nich (Žalm 72) čteme právě o návštěvě králů z dalekých krajů. Byl to králův sen, nebo o tom napsal až potom, co královna přijela?

Královna přijíždí s okázalým doprovodem, na velbloudech jsou drahé balzámy, masti, zlato, drahokamy. Chce všechno vidět a zároveň chce zjistit, zda je král opravdu tak moudrý, jak se o něm vypráví. Cestou si promyslela hádanky… a Šalomoun opravdu umí na všechno odpovědět… „Blaze tobě, tvým služebníkům, tvé zemi, požehnán buď Hospodin, tvůj Bůh, že si tě oblíbil a dosadil tě na izraelský trůn“. Královna žasne nad Šalomounem a chválí Hospodina. Někdy nám pravdu o Pánu Bohu řekne jasněji někdo zvenčí. „Šalomoune, to není samo sebou a není to ani samo tebou, že se ti tak daří. Já za tím vším nějak tuším požehnání shůry.“

Různé cesty a různí ukazatelé nás mohou navést k Bohu. O dost staletí později mudrci z východu vidí hvězdu a jdou hledat narozeného krále. Nesou mu dary podobně jako přináší královna ze Sáby. Narazí na zlého krále Heroda, který se třese o svůj trůn, moc a bohatství. I Šalomounovi se moc stane osidlem. Mudrci se nedají zmást, nezačnou se klanět Herodovi v královském paláci (ale hádanku mu vlastně položí), ale jdou dál až k chudé stáji. Král byl jen zastávkou na cestě k Bohu, král (palác; krása a moc tohoto světa) není ještě cíl, není předmět oslavy. Heroda to naštve a začne vraždit.

Šalomouna postupně moc také oslepí. Jeho nároky jsou velké, stavby paláců i provoz dvora a harémů stojí hodně peněz, král musí zvyšovat daně. Za Šalomounovým nástupcem přijde delegace lidí s prosbou, aby jim daně snížil; král se rozhodne naopak… severní část země se odtrhne; království se rozpadá na jižní judskou a severní izraelskou část.

Šalomounova moudrost vyčpěla. Líbily se mu jeho stavby a cenil si svého bohatství. Manželek si vzal hodně, některé pro jejich krásu, jiné pro bohatství, jiné nejspíš proto, že díky nim získal nové území. Mnoho z nich si s sebou přinášelo i své náboženství a víru. Reformátor Martin Luther jednou někde napsal: „Člověče, na co zavěsíš své srdce, to je tvůj bůh.“ A Šalomoun začal zavěšovat své srdce jinam než na Hospodina. Na slávu, věci, lidi.

Královna ze Sáby byla pro Šalomouna takovým prstem ukazujícím k Pánu Bohu. Mohla být takovým prstem. Šalomoun ale slyšel hlavně chválu sebe a svých schopností.

Hra „Otázky královny ze Sáby“

(Podle knihy Leo Pavlát: Osm světel.)

Která voda nepadá z nebe ani nestéká z hor? Někdy je sladká jako med, jindy hořká jako pelyněk, a přece pochází z jednoho pramene. – Slza na tváři. Nepadá ani z nebe ani nestéká z hor. Když se člověk raduje, je mu slza sladká, při bolesti a utrpení je sedmkrát hořčí.

Co je to za dárky, které jsem dostala od své matky? Jeden se v moři narodil, druhý se skrýval v hlubinách země. – Šňůra perel a zlatý prsten.

Za života se nehýbe, ale po smrti putuje z místa na místo. Co je to? – Loď. Je postavena ze dřeva stromu, který za života stojí na místě, a když jej dřevorubci porazí a udělají z něj loď, putuje po širých mořích.

Roste to na poli a hlavu to má svěšenou jako rákosí. Bohatému je slávou, chudému hanbou, mrtvého zdobí, živému hrozí. Ptákům je radostí, ale ryby zabíjí. – Len. Krásný šat ze lnu je slávou bohatých, ale lněné hadry hanbou chudých. Lněný rubáš zdobí mrtvé, zato lněná oprátka na šibenici hrozí živým. Ptáci se ze lnu radují, protože je jejich potravou, ale ryby len nenávidí, protože ve lněných sítích rybářů hynou.

Starší školní děti

Rozhovor nad citátem Martina Luthera: „Člověče, nač pověsíš své srdce, to je tvůj bůh.“

Napište tento citát na velký papír, dejte ho doprostřed, děti sedí kolem. Ptejte se, jak tomu citátu rozumí.

Co to znamená „na něco pověsit své srdce“? (Spoléhat, upínat naději, milovat, mít rád, opřít o to svůj život atd.)

Na co všechno lze pověsit své srdce? Co všechno se může stát bohem? Modlou? (Děti mohou různé modly zapisovat na papír.)

(Modla je něco, co má člověk místo Boha. Na co spoléhá, o čem si myslí, že mu to přinese štěstí, radost, pro co by byl schopen udělat skoro všechno. Co obdivuje. Co uctívá. K čemu upíná svou naději, své všechno. Modlou mohou být např. herci, zpěváci, sportovci, sport, dovolená u moře, mobilní telefon, jídlo, léky, a jiné drogy, nízké akční ceny, peníze a majetek, národ, Facebook. Další reformátor J. Kalvín řekl, že lidská mysl je továrnou na modly.)

Jak ten Lutherův citát souvisí s příběhem o Šalomounovi? Na co pověsil své srdce Šalomoun? Mění se to v jeho životě? – Je možné přečíst 1Kr 11,1–13.
Na co věšíte vy svoje srdce? Ovlivňuje to nějak náš život – to, nač pověsíme svoje srdce? A jak? Uveďte příklady.

Přesah

Ještě jednou do Nového zákona. Na začátku evangelií čteme o muži, který ukazuje k Bohu; podobně jako ukazoval Šalomoun. Je to Jan Křtitel. Jiným způsobem, v jiných kulisách, ale také měl nakročeno k tomu být důležitým, slavným. Charismatický kazatel, obklopený posluchači, učedníky. Mluví však o sobě jako o prstu, který ukazuje na toho většího, důležitějšího. Ten přichází – je to Ježíš – a Jan není hoden ani mu zouvat obuv.

Hry

Trůn moudrosti / trůn hlouposti

(Mohou např. připravit starší děti pro mladší.)

Katecheta si předem připraví vlastní kombinaci kvízových otázek. Hra se sadou 25 otázek trvá cca 10 minut. Správných a špatných variant by měl přibližně stejný počet, ale hra s převahou špatných odpovědí skýtá více zábavy. Při hře katecheta postupně čte otázky – teze; přečte-li se správná varianta, hráči zůstanou sedět, při špatné formulaci vstanou (je možné volit i jiné varianty – zvedání barevných kartiček nebo přihlášení se). Hráči odpovídají až na pokyn („odpočítávání“), aby hráči „neopisovali“. Pokud někdo odpoví špatně, ze hry vypadává.
V případě, že vypadne postupně celá skupina, hra se „resetuje“ a pokračují opět všichni.
Jiná možnost odpovídání (s běháním): z každého družstva vyběhne jeden hráč, který je na řadě a snaží se co nejrychleji obsadit správnou židli – buď trůn moudrosti (pokud je tvrzení pravdivé), nebo trůn hlouposti (pokud je nepravdivé)

Otázky (příklad):

1. Královna ze Sáby přijela na oslu.
2. Šalomoun byl otec krále Davida.

„Kimova hra“ s dary královny ze Sáby

Připravíme různé věci, které královna mohla přinést, děti se na ně určený čas dívají, pak se věci zakryjí šátkem, děti si mají vzpomenout na co nejvíce předmětů, které viděly.

Pamatovací hra

Když jela královna do Jeruzaléma, vezla s sebou…

Liturgie

Písně

Moudrost mi, Pane, dávej (NEZ 403); *Neskládejte v mocných naději* (NEZ 188); *Proč se svět marností, bohatstvím honosí* (NEZ 608); *Víc, než oko spatřit smí* (Svítá 368)

Biblický text k zapamatování

Buď požehnán Bůh Hospodin, Bůh Izraele; jedině on koná divy. Buď navěky požehnáno jeho slavné jméno, celou zemi nechť naplní jeho sláva! Amen, amen. (Ž 72,18–19, uveden jako žalm Šalomounův)

Rituál

Zazpíváme nebo recitujeme slova písně *Moudrost mi, Pane, dávej*.

Okénko do bohoslužeb

Královna ze Sáby se doslechla o Šalomounovi a jeho moudrosti a bohatství. Co by se tak mohli doslechnout o vašem/našem sboru?

Modlitba

Pane Bože, všichni jsme vybaveni různými talenty, možnostmi, schopnostmi. Děkujeme za to. Prosíme, ať je dokážeme užívat moudře a pokorně. Chtěli bychom trochu víc ukazovat směrem k tobě. Pomáhej nám v tom. Amen.

Katechetické cykly
Ženy v Bibli
Biblický odkaz (kat)
1. Královská 10,1–13
2. Paralipomenon 9